

PHÂN TÍCH TRUYỆN NGẮN TÔI ĐI HỌC CỦA THANH TỊNH

1. Dàn ý phân tích truyện ngắn Tôi đi học của Thanh Tịnh

a. Mở Bài

Giới thiệu về tác giả và truyện ngắn Tôi đi học

b. Thân Bài

- Diễn biến tâm trạng nhân vật “tôi” trong ngày đầu tiên đến trường được gọi lại qua hình ảnh về thiên nhiên và con người
- Tâm trạng nhân vật: Nhớ và trào dâng cảm xúc về những kỉ niệm thuở đầu cấp sách đến trường
- Những kỉ niệm của nhân vật tôi:
  - + Tác giả nhớ rất rõ khung cảnh trên con đường đến trường, mọi thứ trở nên khác lạ bởi chính tâm trạng của mình đang thay đổi
  - + Những suy nghĩ, hành động, cảm xúc được diễn tả theo trình tự thời gian
- Tâm trạng nhân vật “tôi” khi tập trung ở sân trường: Tâm trạng trở nên rối bời
- Tâm trạng nhân vật khi vào lớp và học bài học đầu tiên

c. Kết Bài

- Khẳng định lại giá trị tác phẩm

2. Phân tích truyện ngắn Tôi đi học của Thanh Tịnh

Thanh Tịnh tên thật là Trần Văn Ninh, quê xóm Gia Lạc, ven sông Hương, ông học Tiểu học và Trung học ở Huế. Vốn có năng khiếu văn chương nên đến năm 1933, ông bắt đầu sáng tác. Thanh Tịnh viết được nhiều thể loại nhưng thành công hơn cả là truyện ngắn và thơ. Các truyện ngắn của ông đều thấm đượm cảm xúc êm dịu, trong trẻo, vừa man mác buồn thương, vừa ngọt ngào sâu lắng. Giọng văn nhẹ nhàng thủ thỉ mà thấm thía khó quên. Truyện ngắn “Tôi đi học” in trong tập “Quê mẹ”, xuất bản năm 1941 là một tác phẩm như vậy. Đây là thiên hồi ức rất xúc động về những kỉ niệm mơn man của buổi tựu trường ba mươi năm về trước.

Trung tâm của thế giới ấy là cậu học trò ngày đầu tiên tới trường, trong lòng nảy nở biết bao ý nghĩ, tình cảm xao xuyến, mới lạ, suốt đời không thể quên. Trên con đường cùng mẹ tới trường, nhân vật “tôi” – cậu bé lớp đầu cấp tiểu học ấy – đã nhìn cảnh vật xung quanh và cảm thấy “lòng tôi đang có sự thay đổi lớn”: Hôm nay tôi đi học. Đối với một em bé chỉ biết chơi đùa, qua sông thả diều, ra đồng chạy nhảy với bạn...đi học quả là một sự kiện lớn, một đổi thay quan trọng, đánh dấu bước ngoặt tuổi thơ. Vì thế “tôi” cảm thấy trang trọng, đứng

đến với bộ quần áo, với mấy quyển vở mới trên tay. “Tôi” muốn thử sức mình, xin mẹ cho được cầm bút, thước như các bạn khác. Một ý nghĩ non nớt, nảy nở trong đầu: “chắc chỉ người thạo mới cầm nổi bút thước”. Ý nghĩ ấy thoáng qua trong trí tôi nhẹ nhàng như một làn mây lướt ngang trên ngọn núi. Hình ảnh so sánh trong câu văn trên mới trong sáng, đẹp đẽ mà rất phù hợp tâm lí trẻ thơ.

Nhà văn đã dùng nhiều hình ảnh, nhiều chi tiết cụ thể biểu hiện những cung bậc tâm trạng ấy của cậu bé. Trước hết, cậu thấy ngôi trường “trông vừa xinh xắn vừa oai nghiêm... sân nó rộng, mình nó cao”, sừng sững như “cái đình làng”. Rồi cảm thấy mình nhỏ bé làm sao và “đâm ra lo sợ vẩn vơ”. Tiếp sau, cậu bé thấy học trò, thầy cô giáo, người lớn, trẻ con đông đúc, thấy mấy bạn mới cũng đang sợ sệt, lúng túng, e ngại như mình. Mái trường đẹp như cái tổ ấm, mỗi học trò ngây thơ, hồn nhiên, ngây thơ như một cánh chim đầy khát vọng và biết bao bồi hồi lo lắng nhìn bầu trời rộng, nghĩ tới những chân trời học vấn mênh mang. Vì thế khi nghe gọi đến tên mình, cậu học trò “tự nhiên giật mình và lúng túng”. Nhà văn đã dùng rất nhiều động từ đặc tả tâm trạng của nhân vật: ngập ngừng, e sợ, rụt rè, lúng túng, dềnh dàng, run run,... Riêng từ láy “lúng túng” điệp tới bốn lần. Đây là một từ có ý nghĩa khái quát, đã được nhà văn sử dụng chính xác, diễn tả nhiều tâm trạng, miêu tả chân thực cử chỉ, ánh mắt, ý nghĩ, cảm giác...hồn nhiên trong sáng của cậu học trò trong buổi tựu trường đầu tiên. Đỉnh cao của tâm trạng lúng túng là khi các cậu học trò nhỏ rời bàn tay, buông chéo áo của người thân để đứng chuẩn bị hàng vào lớp thì “một cậu ôm mặt khóc”, “tôi cúi đầu vào lòng mẹ nức nở khóc theo” và “trong đám học trò mới vài tiếng thút thít đang ngập ngừng”. Tiếng khóc như một phản ứng dây chuyền rất tự nhiên, rất ngây thơ và giàu ý nghĩa. Nó là sự tiếc nuối những ngày chơi đùa thoải mái, sự lưu luyến những người thân yêu...Nó cũng là sự lo sợ trước một thử thách khó khăn, hay nó cũng là một niềm vui, niềm quyết tâm để bước vào một thế giới khác lạ mà đầy hấp dẫn.

Đến những phút cuối của buổi tựu trường, cảm giác của nhà văn, cũng là của nhân vật “tôi” càng trong sáng và chân thực hơn. Ngôi trong lớp, cậu bé thấy xốn xang những cảm giác lạ mà quen đan xen, trái ngược nhau. Thấy “một mùi hương lạ xộc lên trong lớp”, “hình gì treo trên tường tôi cũng thấy lạ” nhưng cậu bé nhìn bàn ghế chỗ mình ngồi “tự nhiên lạ nhận vật của riêng mình”, nhìn người bạn ngồi bên “không cảm thấy xa lạ chút nào”. Có thể nói đoạn văn kết thúc câu chuyện ngắn gọn mà hiện lên rất nhiều hình ảnh đẹp và ý nghĩa. Một chú chim nhỏ hót mấy tiếng rụt rè, vỗ cánh bay cao. Mắt “tôi” thèm thườn nhìn theo. Kỉ niệm bầy chim giữa đồng lúa vẫy gọi. Tiếng phấn và chữ viết của thầy giáo nhắc nhở, níu giữ, đưa về... Cuối cùng “tôi vòng tay lên bàn chăm chỉ nhìn thầy viết và lẩm nhẩm đánh vần đọc...” Phải chăng đây là phút sang trang của một tâm hồn trẻ dại, tạm biệt thế giới ấu thơ chỉ biết nô đùa, nghịch ngợm để bước vào thế giới tuổi học trò hồn nhiên, mơ mộng.

Dẫn dắt các em vào thế giới ấy là những người mẹ, những phụ huynh, các thầy cô giáo. Trái tim mỗi người như cũng bồi hồi, xao xuyến theo nhịp đập trái tim của con trẻ. Còn các thầy cô giáo từ “ông đốc”, “thầy hiệu trưởng”, đến thầy giáo trẻ phụ trách lớp năm và các thầy cô giáo khác, ai cũng dịu dàng, từ tốn, bao dung đón chào và động viên các em nhập trường, vào học theo từng lớp.

Truyện ngắn “Tôi đi học” luôn khiến người đọc thấm thía rằng: Trong cuộc đời của mỗi con người, kỉ niệm trong sáng của tuổi học trò, nhất là ở buổi tựu trường đầu tiên, thường sẽ được ghi nhớ mãi. Nhà văn Thanh Tịnh đã diễn tả dòng cảm xúc này bằng tâm hồn rung động thiết tha, một ngòi bút giàu chất thơ, một bố cục thống nhất, với các cung bậc tâm trạng, nhân vật, các sự kiện, chi tiết, hình ảnh và những biện pháp tu từ chặt chẽ, hài hòa, tập trung vào chủ đề của tác phẩm.

3. Cảm nhận truyện ngắn Tôi đi học của Thanh Tịnh

Chắc hẳn mỗi chúng ta đều có những kỉ niệm đáng nhớ về thời học sinh hồn nhiên trong sáng. Và một trong những kỉ niệm đó là những phút giây xôn xao trong buổi tựu trường đầu tiên khi đến trường. Những rung động ấy đã được Thanh Tịnh thể hiện rõ nét qua tác phẩm đặc sắc của ông “Tôi đi học”.

Ngay mấy dòng đầu tác phẩm, nhà văn đã so sánh một cách ẩn tượng: “Tôi quên thế nào được những cảm giác trong sáng ấy nảy nở trong lòng tôi như mấy cành hoa tươi mỉm cười giữa bầu trời quang đãng”. Câu văn như cánh cửa dịu dàng mở ra, dẫn người đọc vào một thế giới đầy ắp những sự việc, những con người, những cung bậc tâm tư tình cảm đẹp đẽ, trong sáng, rất đáng nhớ, đáng chia sẻ và mến thương. Mạch cảm xúc được nói ra hết sức tự nhiên. Nghệ thuật so sánh được tác giả sử dụng khéo léo, kết hợp với những hình ảnh giàu sức gợi cảm đã vẽ nên một bức tranh thiên nhiên mùa thu thơ mộng với sắc lá vàng phai, với màu mây bạc lãng đãng trôi trên bầu trời mênh mông, xanh thẳm. Hình ảnh mấy em nhỏ rụt rè nép dưới nón mẹ lần đầu tiên đi đến trường khiến cho nhà văn nhớ lại ngày đầu tiên đi học không thể nào quên của mình. Tâm trạng hồi hộp, cảm giác mới mẻ của cậu bé khi được mẹ dắt đi trên con đường tới trường được diễn tả rất tinh tế: Con đường này tôi đã quen đi lại lắm lần, nhưng lần này tự nhiên thấy lạ... cảnh vật chung quanh đều thay đổi. Cậu bé đã nhanh chóng tìm ra nguyên nhân của sự lạ lùng ấy: vì chính lòng tôi đang có sự thay đổi lớn: hôm nay tôi đi học.

Từ điểm nhấn là “sự thay đổi lớn” ấy, nhà văn đi vào chi tiết trên đường “tôi” theo mẹ đến trường bằng lối miêu tả hình ảnh xen lẫn với biểu cảm. Các hình ảnh lại được miêu tả theo kiểu dây chuyền bằng cái nhìn tinh tế. “thấy mấy cậu nhỏ trạc bằng tuổi tôi... trao sách vở cho nhau xem”. Họ “ôm sách vở nhiều lại kèm cả bút thước nữa” mà chẳng thấy khó khăn gì trong lúc chỉ cầm hai quyển vở mới mà “tôi đã bắt đầu thấy nặng. Tôi bậm tay ghì thật chặt, nhưng một quyển vở cũng xệch ra và chệnh đầu cúi xuống đất. Tôi xóc lên và nắm lại cẩn thận. Ở đoạn văn ấy, nhà văn cứ nhìn sự việc, sự vật của người rồi cảm nhận ở mình cũng với sự vật, sự việc ấy. Đây là một ý nghĩ “vừa non nớt vừa ngây ngô” thật dễ thương chỉ xuất hiện ở trẻ thơ.

Đi hết con đường làng, cậu học trò nhỏ tới sân trường. Nhìn quang cảnh nhà trường, khi nghe gọi tên, rồi phải rời tay mẹ đi vào lớp học, tâm trạng ngỡ ngàng, cảm xúc mới lạ trong “tôi” thực sự vô cùng xáo động. Trước mắt cậu là cả một thế giới mới mẻ, lạ lùng. Cậu và đám bạn cùng trang lứa nào có khác chi những con chim đứng bên bờ tổ, nhìn quãng trời rộng muốn bay, nhưng còn ngập ngừng e sợ... thêm vụng và ước ao thắm được như những người học trò cũ, biết lớp, biết thầy để khỏi phải rụt rè trong cảnh lạ. Đang trong cử chỉ và

tâm trạng đó thì “ông đốc” (thầy hiệu trưởng) xuất hiện. Ông đọc tên từng người, rồi dặn dò phải chăm học. Rồi ông “nhìn chúng tôi với cặp mắt hiền từ và cảm động”. Từ ngoài đường, từ trong lớp học hầu như ai ai cũng ngấm nhìn khiến các cậu học trò mới “càng lúng túng hơn”. Cao điểm của tâm trạng là lúc ông đốc bảo: “-Thôi, các em lên đứng đây sắp hàng để vào lớp. ”, Ấy là tâm trạng “trong thời thơ ấu tôi chưa lần nào thấy xa mẹ tôi như lần này”. Và chính vì có cảm giác như thế nên “Một cậu đứng đầu ôm mặt khóc. Tôi bất giác quay lưng lại rồi dúi đầu vào lòng mẹ tôi nức nở khóc theo. Tôi nghe sau lưng tôi, trong đám học trò mới, vài tiếng thút thít đang ngập ngừng trong cổ. “Họ như con chim con đứng trên bờ tổ, nhìn quãng trời muốn bay nhưng còn ngập ngừng e sợ”. Hình ảnh so sánh thứ ba này của tác giả thật tinh tế. Nó vừa tả đúng tâm trạng của nhân vật, vừa gợi cho người đọc liên tưởng về một thời ấu thơ nhỏ đứng giữa mái trường thân yêu. Nếu các em là đầu đi học là những cánh chim đang đập chững rì rì tổ để bay vào bầu trời bao la nhiều nắng gió, thì thầy cô giáo chính là những bàn tay nâng đỡ, những làn gió đưa, những tia nắng soi đường để cánh chim được cất lên mạnh dạn, khoáng đạt trên bầu trời. Nhờ những bàn tay vững vàng, những làn gió mát, những tia nắng chan chứa tình thương và trách nhiệm ấy, cậu học trò trong câu chuyện đã nhanh chóng hòa nhập vào thế giới kì diệu của mái trường.

Truyện ngắn Tôi đi học sống mãi với thời gian bởi nó được tạo nên từ cảm xúc trọng sáng, hồn nhiên và bút pháp nghệ thuật miêu tả tâm lí nhân vật tinh tế của nhà văn. Bằng câu chuyện của mình, Thanh Tịnh đã nói thay tất cả chúng ta cái cảm giác kì diệu của buổi học đầu tiên đã trở thành kỉ niệm đẹp đẽ, để lại ấn tượng sâu sắc trong cuộc đời mỗi người.